

RAMKOERS

Van Martin de Haan verscheen eerder bij De Arbeiderspers:

EIGEN WERK

Aan de rand van de wereld – Michel Houellebecq. Essays, 2015,
herzien 2019

VERTALINGEN

- Michel Houellebecq, *Elementaire deeltjes*. Roman, 1999, herzien 2008
Michel Houellebecq, *De wereld als markt en strijd*. Roman, 2000
Michel Houellebecq, *Platform*. Roman, 2002
Michel Onfray, *Vulkanisch verlangen*. Essays, 2002
Michel Houellebecq, *De koude revolutie*. Essays, 2004
Michel Houellebecq, *Mogelijkheid van een eiland*. Roman, 2005
Régis Jauffret, *Gekkenhuizen!* Roman, 2008 (met Rokus Hofstede)
Michel Houellebecq en Bernard-Henri Lévy, *Publieke vijanden*.
Brieven, 2009 (met Rokus Hofstede)
Michel Houellebecq, *De kaart en het gebied*. Roman, 2011
Régis Jauffret, *Wereld, wereld!* Roman, 2015 (met Rokus Hofstede)
Michel Houellebecq, *Onderworpen*. Roman, 2015
Michel Houellebecq, *In aanwezigheid van Schopenhauer*. Essay, 2017
Pierre Choderlos de Laclos, *Riskante relaties*. Roman, 2017
Michel Houellebecq, *Serotonine*. Roman, 2019

RAMKOERS

MARTIN DE HAAN

ROMAN

Uitgeverij De Arbeiderspers
Amsterdam / Antwerpen

Copyright © 2021 Martin de Haan

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van BV Uitgeverij De Arbeiderspers, Weteringschans 259, 1017 XJ Amsterdam.

Omslagontwerp en typografie: Steven van der Gaauw

Foto omslag: Martin de Haan

Portret auteur: Richard Dumas

ISBN 978 90 295 4331 6 / NUR 301

www.ramkoersroman.nl

www.tovertaal.nl

www.arbeiderspers.nl

Change is the essential process of all existence.

Mr Spock

1 – TRAGHEID

1

Het was maandag 28 april, zeven over negen 's ochtends. Fotograaf Jasper van den Berg, 37 jaar oud, lag zich in bad mentaal voor te bereiden op zijn opdracht van die dag. Niet dat hij principiële bezwaren tegen het portretteren van poedels had, de jaarlijkse *Poedelkalender* was een van zijn best betalende klussen, maar dit keer had hij er echt geen zin in. Poedels willen nooit wat jij wil, en ze stinken; het jaar ervoor was hij zelfs een goede opdrachtgever kwijtgeraakt toen hij met poedelharen en dito geur aan zijn kleren was verschenen op de advocatensociëteit Dura Lex, ook nog eens twee uur te laat. Het liefst had hij klussen waarbij het onderwerp niet bewoog en geen drukbezette agenda had: melkpakken, ijzerwaren, dat soort dingen. Zulke opdrachten kreeg hij niet heel vaak, maar gelukkig was er Photoshop, daar kon hij uren mee zoet zijn in zijn kleine werkkamer. Een laagje hier, een maskertje daar, het was bijzonder bevredigend en niemand viel hem lastig.

Op NPO Radio 4 klonk een van Jaspers lievelingsstukken, de cantate *Ich habe genug* BWV 82 van Johann Sebastian Bach. Hij vroeg zich altijd af of 'genung' hetzelfde was als 'genug', waarschijnlijk wel maar zijn Duits was nooit erg goed geweest, eigenlijk kon alleen de muziek van Bach hem met die taal verzoenen – al bleef het moeilijk om niet permanent aan Charlie Chaplins *The Great Dictator* te denken. In de paar uitvoeringen die hij kende werd deze cantate gezongen door een bas, vooral Peter Kooij had

zich daarmee onsterfelijk gemaakt, maar nu schalde de engelenstem van contratenor Andreas Scholl door de badkamer en dat ging ook heel goed, wonderbaarlijk goed zelfs. Jasper had de man ooit vluchtig ontmoet bij een fotoshoot in het Concertgebouw, een groepsportret van de Nieuwe Houtblazerskring ter gelegenheid van hun derde lustrum. Scholl moest die avond optreden in de Grote Zaal en had zich gewillig op de foto laten zetten met de jarige houtblazers; een aardige kerel, totaal geen kapsones.

‘Wij onderbreken deze uitzending voor een speciaal nieuwsbericht,’ klonk het ineens halverwege de goddelijke aria ‘Schlummert ein’, waarin de fluwelen stem van Andreas Scholl bijna zijn absolute topprestatie evenaarde, het ‘Agnus Dei’ uit de *Hohe Messe*. De nieuwslezer vervolgde: ‘De Amerikaanse ruimtevaartorganisatie NASA heeft zojuist tijdens een persconferentie bekendgemaakt dat er een asteroïde van forse omvang is ontdekt die met grote snelheid recht op de aarde afkoerst, de ontmoeting is over veertig dagen. Blijft u vooral rustig en houdt u de gebruikelijke informatiekanalen in de gaten. Wij vervolgen nu de uitzending, met onze welgemeende excuses voor de onderbreking.’

‘Godverdomme!’ riep Jasper, en ik begrijp die woedeuitbarsting wel, want Johann Sebastian Bach is de grootste Duitse barokcomponist aller tijden en Andreas Scholl de beste contratenor van de laatste paar decennia, die combinatie hoor je niet elke dag op de radio. Scholl pakte de cantate weer op waar hij was gebleven en zette na het recitaatief ‘Mein Gott! wenn kommt das schöne: Nun!’ met groot enthousiasme Jaspers favoriete aria in, ‘Ich freue mich auf meinem Tod’, maar ondanks het prachtige spel van de barokhobo wilde de betovering niet meer terugkomen. Hij deed met een natte hand de radio uit, bleef nog twee minu-

ten liggen, schrobde zijn lijf met de speciale natuurspons die hij van zijn tienjarige buurmeisje voor zijn verjaardag had gekregen en stapte uit bad. Terwijl het water rochelend wegliep droogde hij zich af, kleepte zich aan en vloekte nog drie keer, ditmaal zachter.

In de woonkamer belde hij zijn eigen nummer om te weten waar zijn smartphone lag: in de slaapkamer, onder het dekbed. Geen berichtjes, zelfs niet van Hannah. Blijkbaar had niemand het nieuws nog gehoord. Wel waren er 78 nieuwe werkmails, waarvan twee van vaste opdrachtgevers en 63 van het fotografieforum waarop hij geabonneerd was: er was veel opwinding onder de leden over het uitzonderlijk lichtsterke objectief dat binnenkort in productie zou gaan. Met zijn maximale opening van $f/0.95$ beloofde de lens, die vanaf $f/1.4$ ook aan de beeldranden haarscherp was, een geheel nieuwe standaard te zetten op het gebied van met name portretfotografie; voor het portretten van poedels was hij overigens wat minder geschikt, want bij die extreem dunne scherptediepte, waarmee je rocksterren of Amerikaanse presidenten zo marquant kon vastleggen, was de kleinste beweging al genoeg om het beeld volledig te verpesten. Bovendien kostte de nieuwe lens 13.000 euro, dat was ook een overweging.

De rest van de dag was onrustig. Het nieuws van de aanstormende ruimtesteen gonsde inmiddels door de stad, Twitter stond roodgloeiend en ook de poedels waren niet hun gewone kwispelende zelf. Het begon al toen Jasper ten kantore van de Nationale Poedel Club (actief sinds 1927) zijn mobiele fotostudio installeerde. Een abrikooskleurig toypoedelteefje in leeuwentoilet, met haar frisse kroesvacht het gedroomde kalendermodel voor de vroege zomermaand juni, ontsnapte aan de aandacht van haar baas-

je, kwam aan een van de statieven ruiken en zou daar ongetwijfeld haar plasje tegen hebben gedaan als Jasper die mislukte cavia niet net op tijd met een sissend geluid had weggejaagd. Nu weten we uit Wikipedia, die ik hier dankbaar aanhaal op grond van de Creative Commons-licentie CC BY-SA 3.0, dat de poedel tot de drie intelligentste hondenrassen behoort, dus zo snel gaf de toy het niet op: er volgde een tweede poging langs een andere aansluitproute, toen een derde. Pas na de vierde keer, Jasper wilde het arme beestje al bijna vol op de wreef nemen, droop ze af.

Behalve intelligent zijn poedels ook vrolijk, nieuwsgierig en sympathiek. Het ras is al minstens zeshonderd jaar oud en dus een vanzelfsprekend onderwerp van Frans-Duitse twisten: stamt het af van de barbet, zoals de Fransen beweren, of van de Duitse waterspaniël? Voor die laatste hypothese pleit in elk geval de naam poedel zelf, terug te voeren op het Duitse *pudeln*, wat in het Nederlands zoveel als ‘poedelen’ betekent. Een van de eerste en meteen ook beroemdste poedelportretten in de lange traditie, waarin ook Rembrandt en Andy Warhol zich hebben onderscheiden, is van de hand van Albrecht Dürer, die zo Duits was als maar zijn kon. Daar staat tegenover dat de poedel al snel de Franse grens moet zijn overgestoken, want de *caniche* oftewel eendenvanger was eeuwenlang de lieveling van de Franse adel. Er zijn aanwijzingen dat hij al sinds het bewind van Hendrik III (1551–1589) de rol van koningshond vervulde: eerst inderdaad in koningsformaat (schofthoogte 45–60 cm met aan de bovengrens een tolerantie van 2 cm), later ook in middenslag-, dwerg- en toyformaat (respectievelijk 35–45 cm, 28–35 cm en 24–28 cm met aan de ondergrens een tolerantie van 1 cm). Aan het Franse hof ontstond ook de nog altijd bloeiende mode – tegenwoordig vooral populair onder Amerikaanse celebrity’s, die zichzelf

daarmee als de ware opvolgers van de Franse monarchen neerzetten – van *dog grooming*: het subtiel of minder subtiel afstemmen van de look van je schootdier op je eigen kapsel en outfit. De poedel laat zich dit alles minzaam welgevallen. Hij bijt, noch blaft.

Althans, blaft zelden. De eerste twee modellen die Jasper vereeuwigde, respectievelijk een zwarte middenslag koordenpoedel in modern toilet (februari) en een rode dwerg *coiffé à l'anglaise* (september), hielden zich keurig aan de algemene regel en bevroren gedwee in de flatterende poses die de fotograaf ze met zachte dwang liet aannemen. Maar het derde model, als zwart-witte harlekijn toch al een buitenbeentje tussen zijn verder keurig egaal gekleurde bijna-soortgenoten (hij moest vooral niet denken dat hij met zijn niet-erkende kleurstelling tot hetzelfde *ras* behoorde als zij), begon als een idioot te keffen toen Jasper hem de hoepel toonde waarin hij moest opzitten om met olijke blik de sinistere maand maart wat fleur te verlenen. Toegegeven, de hoepel en ook de bijbehorende harlekijnsmuts waren misschien niet zo'n heel goed idee, een natuurlijke, nonchalante pose met de voorpoten losjes over elkaar had achteraf gezien waarschijnlijk veel beter uitpakt, maar om daar nu zo'n stennis om te trappen?

Kortom, het verliep allemaal wat minder soepel dan Jasper had gehoopt. Aan de aanwezige poedelbaasjes en -bobo's had hij weinig steun, want die waren de hele tijd in een druk gesprek verwickeld – dit keer niet over de vraag of de harlekijn wel of niet officieel als poedel moest worden erkend of over het idee om eens een kalender met poedelkruisingen te maken (de benodigde twaalf soorten werden ruimschoots gehaald, met namen die bovendien een leuke quiz voor de kids konden opleveren; je had bijvoorbeeld de schnoodle, de spoodle, de cavoodle, de labradoodle, de

bernedoodle, de goldendoodle, de shepadoodle, de saint berdoodle en natuurlijk de aussiedoodle, de ‘Einstein van de hondenwereld’, en daarnaast ook de cockapoo, de maltipoo, de yorkipoo, de cavapoo, de shih-poo en de pekapoo), maar over het nieuws dat inmiddels iedereen bezighield: de ruimterots op ramkoers.

‘Ach, het zal heus wel meevallen,’ zei de voorzitter van de Nationale Poedel Club, een vriendelijke heer die kennelijk iets van sterrenkunde wist. ‘De aarde wordt slechts één keer in de vierhonderdveertigduizend jaar getroffen door een steen van één kilometer doorsnee en de laatste is nog maar vijftigduizend jaar geleden, dus de kans is nu heel klein.’

‘Ik vind het anders behoorlijk eng,’ zei een frêle dame van middelbare leeftijd, het bazinnetje van de abrikooskleurige toypoedel die het eerder op Jaspers statief voorzien had.

‘Gewoon een atoombom erop afschieten,’ opperde de eigenaar van een gewone bruine hond zonder frutsels of fratsels (oktober dan toch maar). ‘Dan zijn we er in één keer klaar mee.’

‘Als we toch een keer dood moeten, dan maar beter met een mooie klap,’ grapte de penningmeester van de club. ‘Zeg, meneer Van de Berge, u stuurt uw factuur wel weer even naar mijn eigen e-mailadres hè?’

Jasper knikte afwezig en begon zijn statieven in te vouwen.

Eindelijk een berichtje van Hannah, *Was in de tuin bezig, heb t nu ook gehoord. Afwachten hoe t zich ontwikkelt. Vanavond even bellen?* Hij antwoordde: *Durven we dat wel?* Het was altijd spannend of de ironie zonder emoticons zou overkomen. Maar ironie mét emoticons is geen ironie, net

zomin als een surprise een surprise is als je al weet wat je gaat krijgen.

Jasper was aangenaam verrast toen hij de oogst van de onrustige poedelshoot van zijn SD-kaart naar zijn iMac had overgeheveld en een eerste blik op de resultaten wierp. Er viel in de nabewerking nog veel te doen, dat zeker, maar het was verre van hopeloos. Zelfs van de hond met de hoevel had hij een paar beelden die niet alleen bruikbaar, maar zelfs mooi genoemd konden worden, de tegenzin van het model bracht een subtiele toets van eigenwijsheid in de van nature guitige gelaatsexpressie van de poedelclown. Hij bladerde nog wat door de beelden, vloekte binnensmonds toen hij zag dat de bruine oktoberhond haar ogen net halfdicht had op het portret dat haar saaiheid het best wist te camoufleren en hield het toen voor gezien. Doe niet vandaag wat je ook tot morgen kunt uitstellen, luidde zijn arbeidsmotto, waar hij zich met de grootst mogelijke stiptheid aan hield. Zijn volgende opdracht, een portretsessie met de baby van een bevriend jong advocatenstel dat hij nog kende van Dura Lex, stond trouwens pas voor vrijdag over een week gepland, dus hij had ook echt alle tijd om de poedels netjes in hun vacht te steken. Het besef dat er misschien wel geen kalender voor volgend jaar meer nodig zou zijn, parkeerde hij even achter een stevig mentaal muurtje.

Met Bach op de achtergrond – voor zover het ‘Kyrie’ uit de *Hohe Messe* zich al op de achtergrond laat dringen, laat staan op dit kathedraalvolume – maakte hij wat te eten klaar. Pasta uiteraard, want behalve als Hannah (gemiddeld één keer per jaar) of zijn vrienden (eigenlijk bijna nooit) er waren, deed hij niet veel moeite om iets fatsoenlijks op tafel te zetten. Ook als Hannah of zijn vrienden er waren bleef het trouwens meestal bij pasta, alleen zorgde

hij er dan wel voor dat het er wat fleuriger uitzag. Leve de voedingssupplementen, zei hij weleens tegen zichzelf na een wel erg karige maaltijd, en inderdaad compenseerde hij het gebrek aan variatie in zijn voeding ruimschoots door eindeloos te variëren met vitamines, mineralen en superfoods: ginseng voor de weerstand, maca om zich wat steviger te voelen, magnesium tegen de spierkrampen die hij 's avonds in bed soms had, visolie en olijfpulpkaviaar voor de cholesterol, grapefruitpittenextract tegen de corona en natuurlijk allerlei soorten multimengsels ter voorkoming van alle mogelijke kwaaltjes en kwalen waarvan hij het bestaan niet eens vermoedde.

Het water kookte, de bassen maakten unisono met de fagotten en altviolen hun machtige entree en terwijl hij meegalmde met het eindeloos opgerekte 'ele-e-e-e-e-e-e-e-e-e-ison' leegde Jasper de zak fettuccine in de pan. De saus die hij erbij in gedachten had, de klassieke combinatie van gebakken uien en tomaten met wat knoflook en tijm, ging niet door omdat de tomaten beschimmeld bleken, maar gelukkig had hij nog een potje kant-en-klare saus staan, die hij vermengde met de gefruite ui om toch nog iets van verse groente te hebben. Bij dat alles nam hij een glas goedkope côtes du Rhône villages. 'Proost,' zei hij gewoontegetrouw tegen de imaginaire Hannah aan de andere kant van de keukentafel.

Iets voor achten schoof hij de koffie- en theeblikken waarachter zijn kleine televisie verscholen stond opzij en zette NPO 1 aan. Nadat de Ster hem met tal van voorbeelden had ingeprent hoe mooi het leven was, voor mooie mensen in elk geval, nam Rob Trip op ernstige toon het woord om te melden wat iedereen inmiddels al wist. Veel nieuwe informatie was er nog niet, over de inslagkans werd niets gezegd, maar de redactie van het *NOS Journaal*

was zich terdege van haar verantwoordelijkheid bewust en pakte dus uit met een fraai geïllustreerd filmpje waarin wetenschapsjournalist George van Hal het verschil tussen NEA's, NEC's en NEO's uit de doeken deed. Het kwam erop neer dat NEA's asteroïden of planetoïden waren (of misschien was dat wel hetzelfde?), terwijl NEC's kometen waren, 'u weet wel, van die ijsklompen met een lange staart die soms zelfs met het blote oog zichtbaar zijn'. Samen vormden ze de derde categorie, de NEO's: objecten die dicht langs de aarde scheren en haar soms zelfs raken, zoals in 2013 bij het Russische Tsjeljabinsk en 'iets langer geleden, hoewel in kosmische termen gesproken nog maar net eergisteren' bij het Mexicaanse Chicxulub – de inslag waarbij de dinosaurussen het leven lieten. Het gevaarte dat nu met zo'n twintig kilometer per seconde op ons af kwam razen (of liever gezegd net als de aarde met een keurige kromme op weg was naar het ontmoetingspunt) was dus uiteraard een NEO, en in dit geval ook een NEA, een zwart stuk steen dat niet of nauwelijks tegen de al even zwarte kosmos afstak en dus logischerwijs moeilijk te ontdekken viel: de Amerikaanse ruimtevaartorganisatie NASA viel niets te verwijten, ook al waren er al meer dan twintigduizend van dat soort stenen wél ontdekt.

Hij zette de televisie uit, maakte een espresso, goot die in de gootsteen omdat hij er niet van zou kunnen slapen en liet zich neervallen op de bank. Hannah bellen, hij moest Hannah bellen en stelde het steeds uit. Ze zouden kunnen skypen, facetimen, hangouten, zoomen zelfs (al dan niet met een beauty filter), maar ze deden het niet en belden ook bijna nooit gewoon ouderwets zonder beeld. Was het bel-angst? Nee, want Jasper belde en zoomde regelmatig met opdrachtgevers en had daar geen enkel probleem mee. Maar wat was het dan wel? Ik denk het te weten: hij was

bang dat de betovering van hun tamelijk ongewone langeafstandsrelatie erdoor zou worden verbroken. En ik begrijp hem wel.

Hij pakte zijn smartphone en drukte op de ronde poezenfoto boven haar naam.